

Klimaatverandering in internationaal perspectief

Gaan onze
buurlanden
uit van
dezelfde
verandering?

Janette Bessembinder

Stelling 1

Als de warme golfstroom tot stilstand
komt, wordt het in Nederland minstens
gemiddeld vijf graden kouder.

- Waar
- Niet waar

Antwoord stelling 1

- **Niet waar**

- De bijdrage van de warme golfstroom aan de temperatuur in Nederland is ca. 3 graden. Er is waarschijnlijk een forse temperatuurstijging nodig om de warme golfstroom tot stilstand te brengen.
- Tot nu toe geen verandering waargenomen in Warme Golfstroom

Bron: KNMI en
IPCC, 2007

Stelling 2

Rond 2050 hebben we hier in Nederland een vergelijkbaar klimaat als in Zuid-Frankrijk.

- **Waar**
- **Niet waar**

Antwoord stelling 2

- **Niet waar**

- De verwachte **maximale** temperatuurstijging rond 2050 is 2,3 C in de winter en 2,8 C in de zomer (W+ scenario). Dit komt wat temperatuur betreft meer overeen met het klimaat rond Parijs nu.

	De Bilt 1976- 2005	G	G+	W	W+	Parijs 1976- 2005
Gemiddelde max. temperatuur in de winter (°C)	5,9	6,8	7,0	7,7	8,2	7,6
Gemiddelde max. temperatuur in de zomer (°C)	21,7	22,6	23,1	23,4	24,5	23,9

Stelling 3

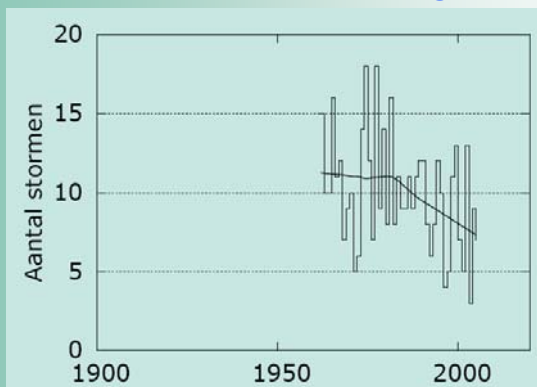
Het aantal stormen in Nederland is de afgelopen 40 jaar afgenomen.

- **Waar**
- **Niet waar**

Antwoord stelling 3

- **Waar**

- Het aantal stormen is afgenomen.

Bron: KNMI

>7 Bft aan
de kust
en >6 Bft
in binnenland

Stelling 4

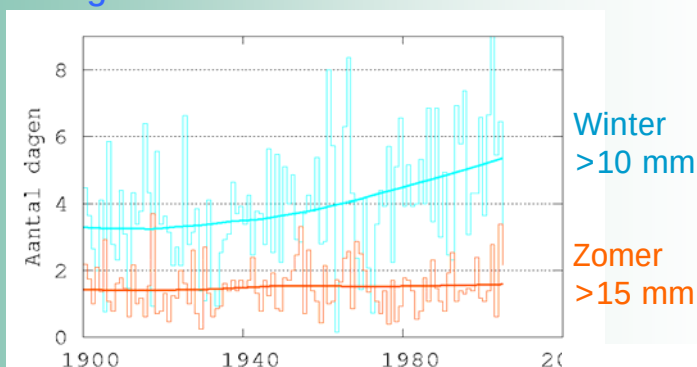
Het aantal dagen met extreme neerslag in de zomer (> 15 mm) in Nederland is toegenomen

- **Waar**
- **Niet waar**

Antwoord stelling 4

- **Niet waar**

- In de zomer is geen verandering waargenomen. In de winter wel.

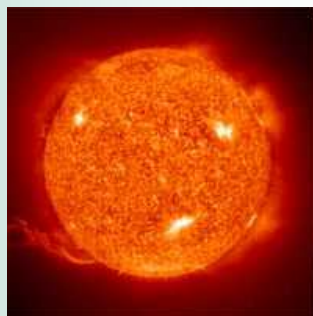
Bron: KNMI

Stelling 5

Deze temperatuurstijging is voor ..... toe te schrijven aan natuurlijke variaties in inkomende zonnestraling (zonnevlekken)

> 50 %

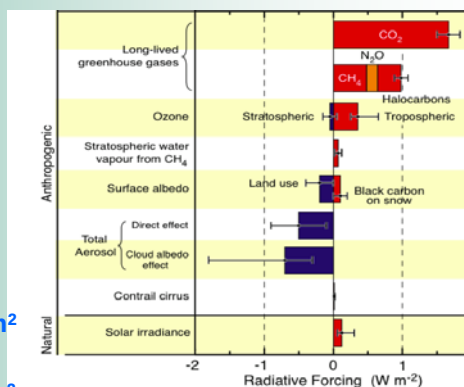
< 10 %

Antwoord stelling 5

< 10 %

top atmosfeer $\sim 340 \text{ W/m}^2$
 CO_2 1.6 W/m^2
 zonnevlekken 0.12 W/m^2

Bron: IPCC, 2007

Opzet presentatie

- Klimaatverandering en het broeikaseffect
- Waargenomen klimaatverandering
- De nieuwe KNMI-klimaatscenario's
- Onzekerheden en scenario's in omringende landen

Wat is klimaatverandering?

Klimaatverandering is van alle tijden

– Natuurlijke invloeden:

- Interne schommelingen (El Niño)
- Variaties in de zon en in de stand van de aarde (ijstijden)
- Grote vulkaanuitbarstingen

– Menselijke invloeden

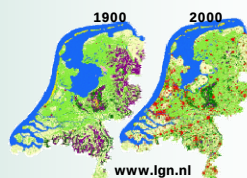
- Veranderingen van landgebruik
- Broeikasgas-emissies

www.netwerk.nl

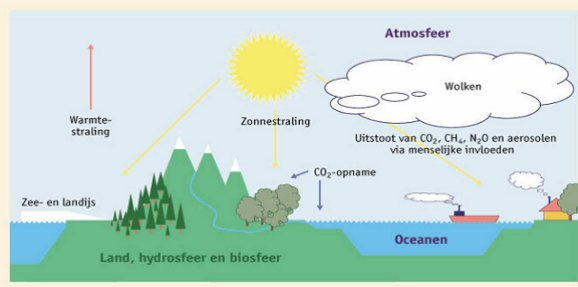
www.fines.be

www.lgn.nl

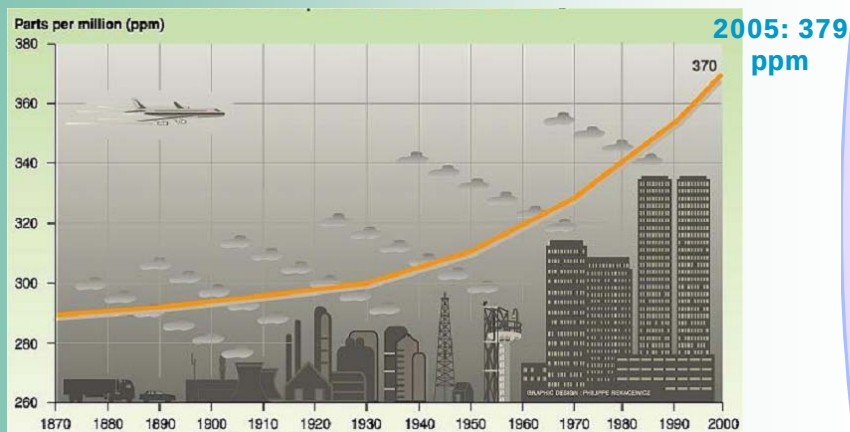
Het broeikas-effect

Schematisch overzicht van de componenten van het mondiale klimaatsysteem en hun interacties

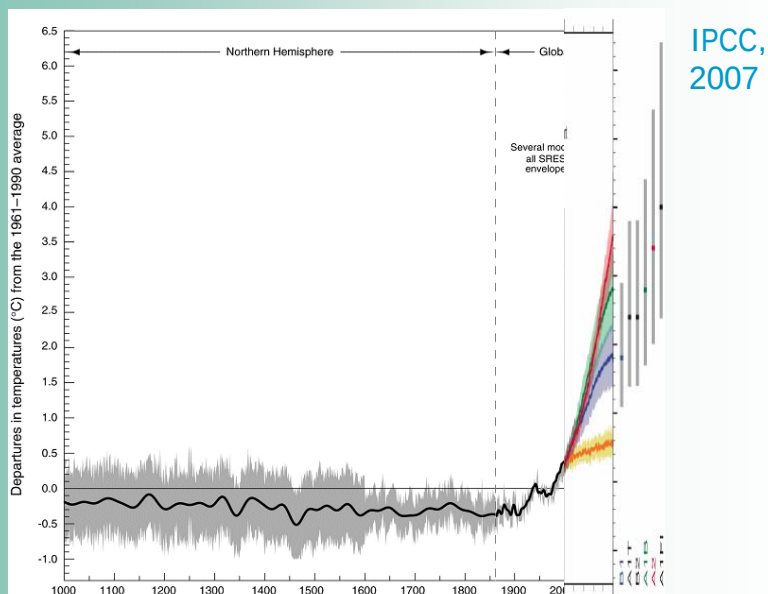
- Zonnestraling warmt de aarde op
- De aarde straalt de warmte weer uit
- Broeikasgassen, o.a. CO_2 , houden warmtestraling vast
- De aarde is daardoor $+15^\circ\text{C}$ i.p.v. -18°C

Toename broeikasgassen

- Natuurlijk CO₂ verhoogt de temperatuur met 12°C
- De mens heeft de concentratie CO₂ met 30% verhoogd

Bij een versterkt broeikaseffect ...

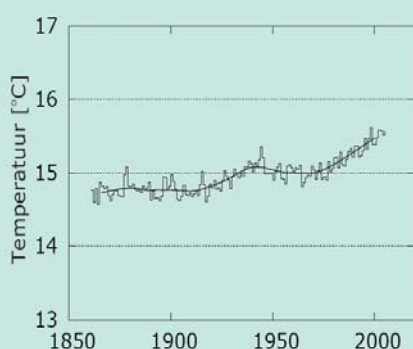

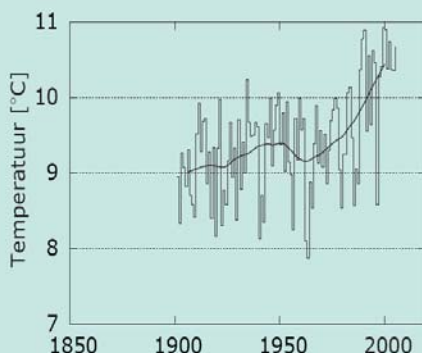
Gemiddelde jaartemperatuur

- Significante stijging gemiddelde temperatuur voor de meeste Europese stations
- Grotere jaar-op-jaar variatie voor een regio dan op wereldschaal

Wereld

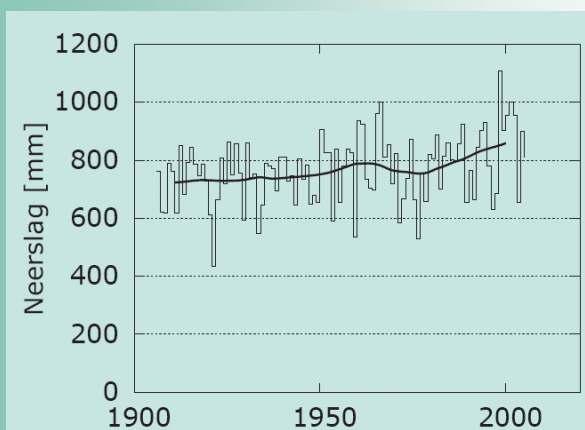

Nederland

Neerslag in Nederland

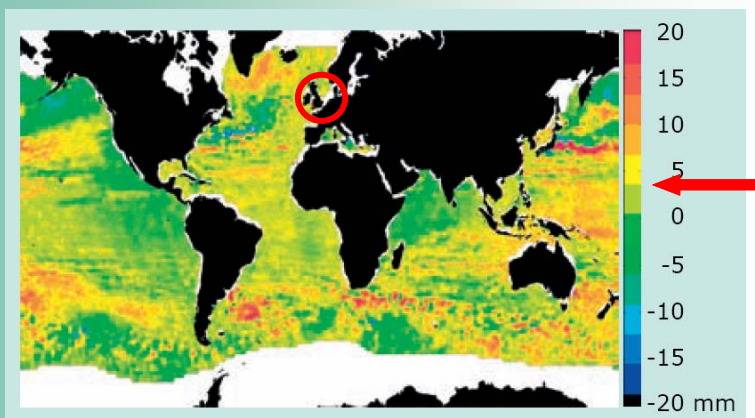
- Toename jaarneerslag door toename in herfst, winter en lente
- Geen verandering in zomerneerslag

**Gemiddelde
13 stations in
Nederland**

Zeespiegel wereldwijd

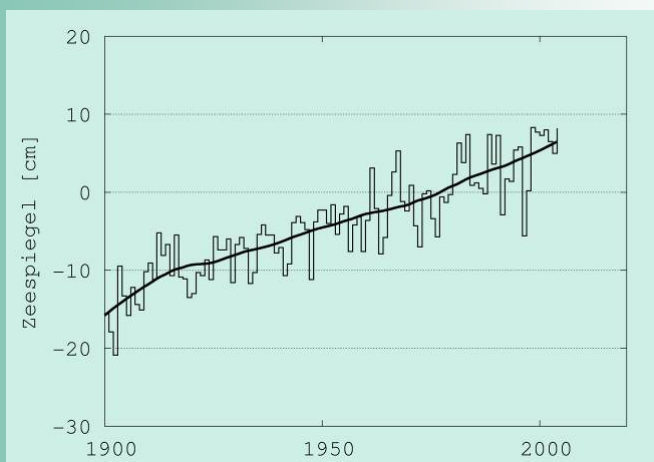
- 20^e eeuw: 1-2 mm/jaar
- Tussen 1993-2004: ongeveer 3 mm/jaar

Bron: Leuliette et al, 2004

Zeespiegel Nederland

- 20^e eeuw: ongeveer 2 mm/jaar

T.o.v.
NAP

Bron: RIKZ/MNP

Wat zijn klimaatscenario's?

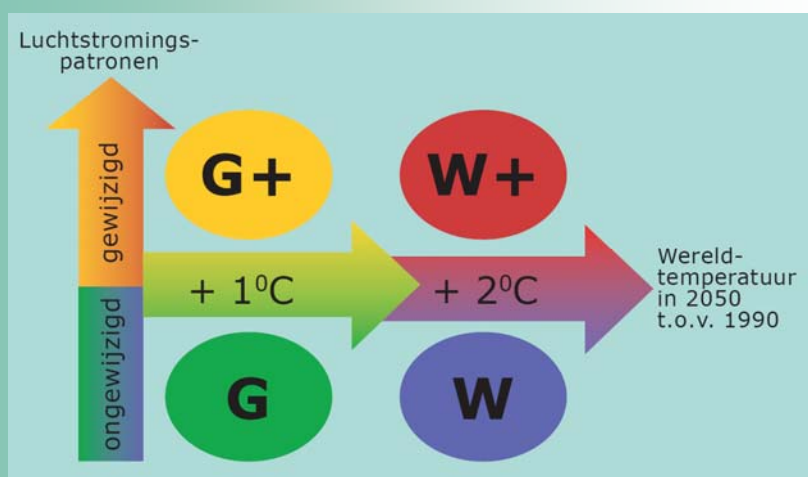
Consistente beelden van een mogelijk toekomstig klimaat.

Ze geven aan hoe groot de veranderingen kunnen zijn voor o.a. temperatuur, neerslag, verdamping, wind en zeespiegel

Mogelijke toekomstbeelden t.b.v. aanpassingen in:
waterbeheer, kustverdediging, landbouw, energie, ecologie, natuurbeheer, sport en toerisme, etc.

Indeling van de scenario's

Wereldwijde temperatuurstijging Verandering in luchtstromingspatronen		G +1°C nee	G+ +1°C ja	W +2°C nee	W+ +2°C ja
Winter ³	gemiddelde temperatuur	+0,9°C	+1,1°C	+1,8°C	+2,3°C
	koudste winterdag per jaar	+1,0°C	+1,5°C	+2,1°C	+2,9°C
	gemiddelde neerslaghoeveelheid	+4%	+7%	+7%	+14%
	aantal natte dagen (≥ 0,1 mm)	0%	+1%	0%	+2%
	10-daagse neerslagsom die eens in de 10 jaar wordt overschreden	+4%	+6%	+8%	+12%
Zomer ³	hoogste daggemiddelde windsnelheid per jaar	0%	+2%	-1%	+4%
	gemiddelde temperatuur	+0,9°C	+1,4°C	+1,7°C	+2,8°C
gemiddelde neerslaghoeveelheid dagsom van de neerslag die eens in de 10 jaar wordt overschreden			+6%		-19%
			+27%		+10%
Zeespiegel	potentiële verdamping	+3%	+8%	+7%	+15%
	absolute stijging	15-25 cm	15-25 cm	20-35 cm	20-35 cm

Kenmerken alle KNMI '06 scenario's:

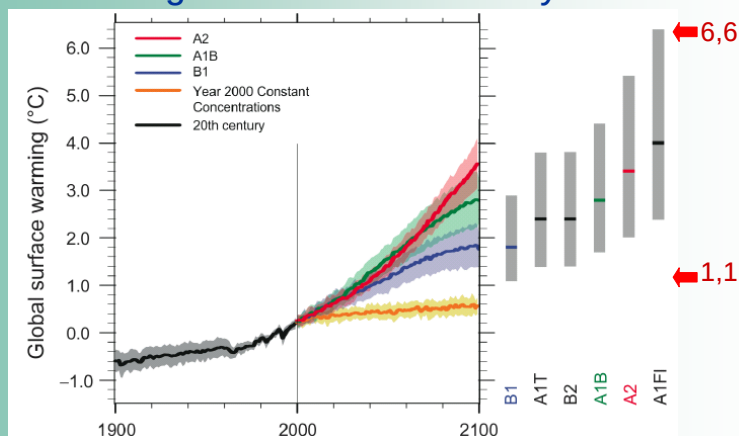
- Opwarming zet door
- Winters gemiddeld natter
- Heviger extreme zomerbuien
- Veranderingen in het windklimaat klein
- Zeespiegel blijft stijgen

**Samen geven de scenario's een
"verwachting" voor het
toekomstige klimaat**

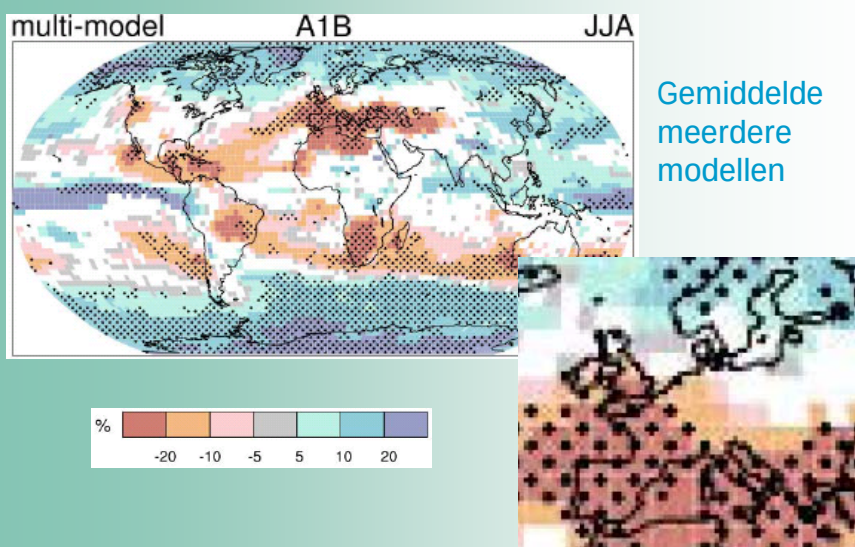
Onzekerheden

Twee belangrijke bronnen van onzekerheden:

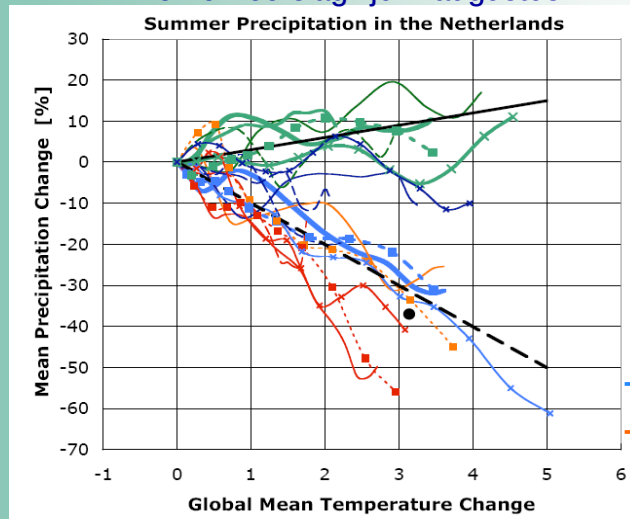
- Soc.-econ.-techn. ontwikkelingen
- Onvolledige kennis van klimaatsysteem

IPCC 2007: zomerneerslag

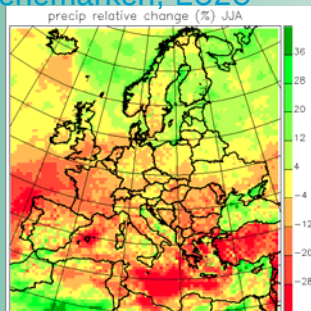

Zomerneerslag: juni-augustus

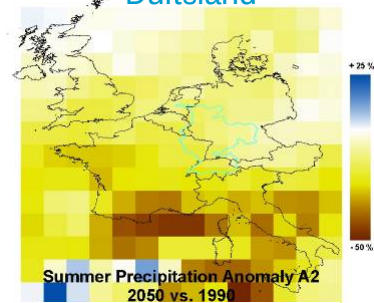

- Zomerneerslag

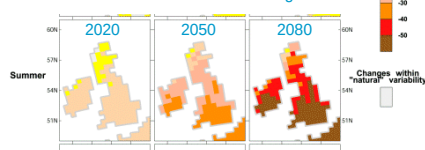
Denemarken, EU2C

Duitsland

Groot Brittannie hoge emissie

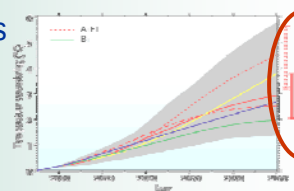

Scenario's in andere landen

1. Regionale scenario's voor de verschillende emissiescenario's
2. Scenario's gemaakt met beperkt aantal GCM's en RCM's

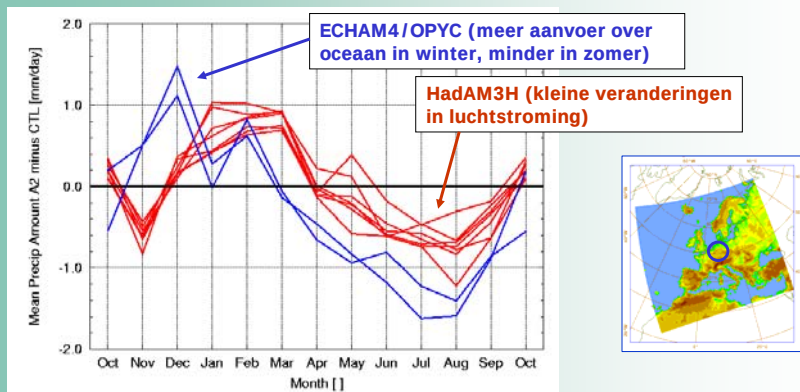
Voordeel KNMI'06:

- meest recente GCM en RCM-runs
- range emissie scenario's (onzekerheid door socio-econ. ontwikkelingen)
- Grote range GCM's en RCM's (onzekerheid door onvolledige kennis klimaatsysteem)

Invloed van luchtstroming

- Verandering in neerslag in het Rijnstroomgebied op basis van ensemble van runs met klimaatmodellen
- Twee verschillende luchtstromingspatronen

Wat betekent dit voor adaptatiemaatregelen?

Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut